

หมู่บ้านกำจัดลูกน้ำยุงลาย

องค์การบริหารส่วนตำบลวังสามหมอ จังหวัดอุดรธานี

เนื่องจากเกิดโรคไข้เลือดออกกระบาดในตำบลวังสามหมอ และเกิดการระบาดรุนแรงถึงขั้นทำให้คนในชุมชนเสียชีวิตไปหลายราย ทางสำนักงานสาธารณสุขอำเภอวังสามหมอเร่งให้อาสาสมัครดำเนินการกำจัดลูกน้ำยุงลาย แต่เพราะขาดความพร้อมทางด้านบุคลากรและงบประมาณ ทำให้ไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร จนกระทั่งองค์การบริหารส่วนตำบลวังสามหมอได้มองเห็นถึงความสำคัญของปัญหาดังกล่าวประกอบกับที่ผู้บริหารอบต.ได้มีโอกาสไปศึกษาดูงานการกำจัดลูกน้ำยุงลาย ที่อบต.ท่าลี่ จึงเกิดแนวคิดในการแก้ไขปัญหการระบาดของโรคไข้เลือดออกอย่างจริงจัง โดยใช้กลยุทธ์ในการให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการควบคุมการระบาดของโรคนี้ด้วย

ข้อมูลพื้นฐาน :
ปี พ.ศ. 2546

อำเภอ: วังสามหมอ
จังหวัด: อุดรธานี

ประชากร: 5,124 คน

พื้นที่: 54 ตร.กม.

ประเภทท้องถิ่น :
องค์การบริหารส่วนตำบล

การเลือกตั้ง : ทางตรง

วิถีใหม่

ในปี 2545 อบต.วังสามหมอ ได้ตั้งงบประมาณในการทำลายแหล่งเพาะพันธุ์ลูกน้ำและยุงลาย โดยใช้ทรายอะเบทและเครื่องพ่นยุงลาย รวมถึงใช้วิธีระบบนิเวศน์ด้วยการแจกปลาหางนกยูงให้ประชาชนเพื่อไปเลี้ยงในภาชนะที่มีน้ำขัง และมีการให้รางวัลแก่อาสาสมัครที่กำจัดลูกน้ำยุงลายในครัวเรือนที่ดูแลรับผิดชอบสำเร็จ คนละ 200 บาท และหมู่บ้านละ 1,000 บาท

ผลงานที่ได้ดำเนินการ

1. ร่วมทำลายแหล่งเพาะพันธุ์ลูกน้ำยุงลายตามบริเวณบ้านเรือน โดยการสำรวจและทำลายแหล่งเพาะพันธุ์ลูกน้ำยุงลาย 10 หมู่บ้าน ใส่ทรายอะเบทและพ่นหมอกควัน
2. ประชาสัมพันธ์ให้ความรู้และสร้างความเข้าใจให้กับประชาชนในการร่วมดำเนินการแก้ไขปัญห
3. อบต. เป็นผู้ประเมินว่าครัวเรือนใดควรได้รางวัล และจัดมอบรางวัลแก่อาสาสมัครที่กำจัดลูกน้ำยุงลายในครัวเรือนที่ดูแลรับผิดชอบสำเร็จ คนละ 200 บาท และหมู่บ้านละ 1,000 บาท
4. อาสาสมัครเพาะพันธุ์ปลาหางนกยูง จำนวน 3 ปอ สำหรับแจกให้กับคนในชุมชนไปใส่ในภาชนะที่มีน้ำขัง

การระดมทรัพยากร

ค่าใช้จ่าย/การลงทุน	1. อบต. วังสามหมอ สนับสนุนงบประมาณ 21,220 บาท เป็นค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับ - ค่าดำเนินการจัดการอบรมแก่อสาสมัคร - ค่าอาหารในการจัดการฝึกอบรม - เงินรางวัลแก่อสาสมัครที่กำจัดลูกน้ำยุงลายตามบ้านเรือนที่ดูแลรับผิดชอบสำเร็จ คนละ 200 บาท ซึ่งตั้งแต่เริ่มโครงการมีครัวเรือนที่ได้รับรางวัล จำนวน 11 คนแล้ว และเพื่อสำหรับเป็นเงินรางวัลแก่มุขบ้านๆ ละ 1,000 บาท ซึ่งตั้งแต่เริ่มโครงการยังไม่มีหมู่บ้านใดได้รับรางวัล - ค่าทรายอะเบท - ค่าน้ำยาเคมีพ่นหมอกควัน
อุปกรณ์/เครื่องมือ	1. เครื่องพ่นหมอกควัน จำนวน 1 เครื่อง (อบต.มีอยู่แล้ว) 2. น้ำยาเคมีพ่นหมอกควัน 3. ดาข่ายในลอนสำหรับปิดภาชนะ (ซึ่งแต่ละหมู่บ้านมีอยู่แล้ว) 4. ทรายอะเบท
บุคลากร	1. อาสาสมัคร ช่วยพ่นหมอกควันและใส่ทรายอะเบทตามบ้านเรือนทั้ง 10 หมู่บ้าน จำนวน 50 คน / ครั้ง (ใช้เวลาทำงานครั้งละ 1 สัปดาห์)

ขั้นตอนในการดำเนินการ

วันเดือนปี	กิจกรรมที่ทำ	ผู้รับผิดชอบ
สิงหาคม 2545	ปรึกษาหารือเพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหาการระบาดของโรคไข้เลือดออก	คณะผู้บริหารอบต./ สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ
สิงหาคม 2545	จัดทำแผนการดำเนินงาน อบต.จัดสรรงบประมาณสนับสนุน	อบต.
กุมภาพันธ์ 2546	ประชุมชี้แจงแก่กลุ่มอาสาสมัครและประชาชน	เจ้าหน้าที่อบต./ แกนนำชุมชน
ปลาย เดือน กุมภาพันธ์ 2546	อบรมอาสาสมัคร จำนวน 50 คน เกี่ยวกับวิธีการกำจัดแหล่งเพาะพันธุ์ลูกน้ำยุงลาย	สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ/ แกนนำอาสาสมัคร
มีนาคม 2546	อาสาสมัครเพาะพันธุ์ปลาหางนกยูง สำหรับไว้แจกแก่บ้านเรือนในชุมชน	อาสาสมัคร
มีนาคม 2546	สำรวจแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลายในชุมชน สถานที่ราชการ อาคารต่างๆ โรงเรียน วัด	เจ้าหน้าที่อบต./ อาสาสมัครชุมชน
ปลายเดือน มีนาคม 2546	ประชาสัมพันธ์ให้ทราบถึงกำหนดการทำลายแหล่งเพาะพันธุ์ลูกน้ำยุงลาย โดยการให้อาสาสมัครและผู้นำชุมชนในแต่ละหมู่บ้านดำเนินการกันเอง และมีการประกาศผ่านหอกระจายข่าวช่วงเช้า-เย็น	อาสาสมัคร/ ผู้นำชุมชน
เมษายน 2546	อาสาสมัครจำนวน 50 คน ดำเนินการแจกจ่ายปลาหางนกยูงและทรายอะเบท และลงพื้นที่พ่นหมอกควันตาม	อาสาสมัคร/ สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ/ เจ้าหน้าที่

วันเดือนปี	กิจกรรมที่ทำ	ผู้รับผิดชอบ
	บ้านเรือน โดยแบ่งดูแลรับผิดชอบ 15-20 ครัวเรือน/ อาสาสมัคร 1 คนและบริเวณในรัศมี 100 เมตรที่มีการ ระบาด เป็นเวลา 7 วัน	อบต.
ปลายเดือน เมษายน 2546	ออกตรวจจำนวนลูกน้ำยุงลายตามบ้านเรือนรอบแรก	อาสาสมัคร/ สำนักงาน สาธารณสุขอำเภอ/ เจ้าหน้าที่ อบต.
ต้นเดือนมิถุนายน 2546	ออกตรวจจำนวนลูกน้ำยุงลายตามบ้านเรือนรอบสอง	อาสาสมัคร/ สำนักงาน สาธารณสุขอำเภอ/ เจ้าหน้าที่ อบต.
27 มิถุนายน 2546	มอบรางวัลและประกาศเกียรติคุณแก่อาสาสมัครที่กำจัด ลูกน้ำยุงลายตามบ้านเรือนที่ดูแลรับผิดชอบสำเร็จ ซึ่งมี จำนวน 11 ราย รายละ 200 บาท โดยให้รับรางวัลที่ อบต. (ส่วนหมู่บ้านที่กำจัดลูกน้ำยุงลายสำเร็จ ยังไม่มี หมู่บ้านใดได้รับ)	อาสาสมัคร/ สำนักงาน สาธารณสุขอำเภอ/ เจ้าหน้าที่ อบต.
ตลอดปี	ติดตาม ประเมินผลอย่างต่อเนื่อง	อบต.

หน่วยงานที่เข้าร่วมดำเนินการ

--หน่วยงาน/องค์กร-- --บทบาทความร่วมมือ--

**สำนักงานสาธารณสุข
อำเภอวังสามหมอ** ร่วมประชุมวางแผนและวางมาตรการร่วมกัน และจัดบุคลากรมาช่วยในการ
ประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับความร้ายแรงของการระบาดของโรคไข้เลือดออก

**สถานีอนามัยทุกแห่งใน
ตำบล** ช่วยรณรงค์ส่งเสริมคนในชุมชนให้ช่วยกันกำจัดลูกน้ำยุงลาย

ประเมินผลความสำเร็จ

ก่อนการดำเนินการ

1. โรคไข้เลือดออกระบาดหนัก มีจำนวนผู้ป่วยสูงขึ้นทุกปี
2. ค่าดัชนีความชุกชุมของยุงลายตามบ้านเรือนประชาชน (ค่า HI) สูงกว่าร้อยละ 10 และจำนวน
สถานะที่พบลูกน้ำยุงลายในโรงเรียน สถาน ที่ราชการ และอาคารสถานที่อื่นๆ (ค่า CI) สูงกว่าร้อยละ 10
3. ประชาชนไม่ค่อยตระหนักถึงความสำคัญของการป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออก

หลังการดำเนินการ

1. อัตราผู้ป่วยเป็นโรคไข้เลือดออกลดลง
2. จำนวนสถานะที่พบลูกน้ำยุงลายในโรงเรียนและสถานที่ราชการ (ค่า CI) และค่าดัชนีความชุกชุม
ของลูกน้ำยุงลายในบ้านและชุมชน (ค่า HI) น้อยกว่าร้อยละ 10
3. ประชาชนในชุมชน 100 % ให้ความร่วมมือในการป้องกันและทำลายแหล่งเพาะพันธุ์ลูกน้ำ

ยุ่งลายดีมาก และอาสาสมัครกระตือรือร้นในการทำลายลูกน้ำยุ่งลาย จนได้รับรางวัล 11 คน คนละ 200 บาท

หมายเหตุ ค่า HI และ CI น้อยกว่าหรือเท่ากับร้อยละ 10 ถือว่าอยู่ในเกณฑ์ปกติ

อุปสรรคและการแก้ไขปัญหา

อุปสรรค	การแก้ไขปัญหา
1. ขาดงบประมาณที่เพียงพอในการบริหารจัดการ	1. จัดงบประมาณให้เพียงพอ โดยมีการขอรับการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติม เช่น สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ
2. เครื่องพ่นหมอกควันมีจำนวนไม่เพียงพอกับพื้นที่ที่ต้องดำเนินการ	2. ใช้วิธีการขอยืมเครื่องพ่นหมอกควันจากหน่วยงานอื่น เช่น อบต.ใกล้เคียง
3. ทราเยอเบทที่ซื้อมาจากต่างบริษัทกันมีคุณภาพไม่เท่ากัน	3. พิจารณาเลือกทราเยอเบทจากบริษัทที่คุณภาพดีที่สุดและสั่งซื้อแห่งเดียว

ปัจจัยแห่งความสำเร็จ

ต้องมีการรณรงค์ให้ประชาชนในชุมชนกระตือรือร้นที่จะทำลายแหล่งเพาะพันธุ์ลูกน้ำยุ่งลายเรื่อยๆ และกระตุ้นให้ตระหนักถึงความสำคัญของการระบาดของโรคไข้เลือดออก ที่สำคัญ ผู้บริหารหรือผู้นำชุมชนต้องไม่ทิ้งประชาชน ติดตามผลการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ

ความเป็นไปได้ในการถ่ายทอดประสบการณ์

สิ่งสำคัญในการดำเนินการ คือต้องคำนึงถึงความเดือดร้อนของประชาชนและศักยภาพของบุคลากรของหน่วยงานท้องถิ่นเป็นหลัก โดยอาศัยการสร้างความร่วมมือกับประชาชนเป็นสำคัญ

แหล่งข้อมูลเพิ่มเติม

ชื่อ : นายกำจัด นนทมาศ
ตำแหน่ง : นายกองค์การบริหารส่วนตำบล
หน่วยงาน : องค์การบริหารส่วนตำบลวังสามหมอ
ที่อยู่ : หมู่ 2 ตำบลวังสามหมอ อำเภอวังสามหมอ จังหวัดอุดรธานี 41280
โทรศัพท์ : (07) 2356589

ชื่อ : ว่าที่ร้อยตรี วีระศักดิ์ บุรณะ
ตำแหน่ง : ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล
หน่วยงาน : องค์การบริหารส่วนตำบลวังสามหมอ
ที่อยู่ : หมู่ 2 ตำบลวังสามหมอ อำเภอวังสามหมอ จังหวัดอุดรธานี 41280
โทรศัพท์ : (01) 7497214

ข้อมูลเกี่ยวกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในปีที่มีการเริ่มวิถีใหม่ : พ.ศ. 2545

ประเภทของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	องค์การบริหารส่วนตำบล
สถานที่ตั้ง	หมู่ 2 ตำบลวังสามหมอ อำเภอวังสามหมอ จังหวัดอุดรธานี 41280
ขนาดพื้นที่	54 ตารางกิโลเมตร
งบประมาณรายจ่าย	2,024,653 บาท (ปีงบประมาณ 2544)
งบประมาณรายได้	2,215,080 บาท (ปีงบประมาณ 2544)
จำนวนพนักงานและลูกจ้าง	7 คน 3 คน พนักงานท้องถิ่น 1 คน ลูกจ้างประจำ 3 คน ลูกจ้างชั่วคราว
จำนวนประชากร	5,124 คน
จำนวนครัวเรือน	1,363 ครัวเรือน
รายได้เฉลี่ยประชากร	20,000 บาท
ลักษณะของเมืองและ วิถีชีวิตประชาคม	พื้นที่ตำบลวังสามหมอ แต่เดิมเป็นพื้นที่ป่ารก ต่อมา ประชาชนย้ายถิ่นฐานมาจากแหล่งอื่นเข้ามาจับจอง บุกเบิก เป็นพื้นที่ทำกิน พืชเศรษฐกิจที่สำคัญของ ท้องถิ่นได้แก่ อ้อย มันสำปะหลัง ข้าว และไม้ผลชนิด ต่างๆ ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม เช่น ทำนา ทำไร่ ทำสวน ประมง และอาชีพรับจ้าง มี วิถีชีวิตแบบชนบทอีสานทั่วไป มีความผูกพัน ใกล้ชิดกันแบบเครือญาติ